

Prof. Dr. İlhami GÜNAY

KÜTAHYA VAHİD PAŞA YAZMA
ESER KÜTÜPHANESİNDEKİ
MAHTUT TEFSİRLER

FİLİZ KİTABEVİ

İSTANBUL

2024

Aralık 2024

ISBN: 978-625-6134-96-6

Bu çalışma Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir.

Proje numarası: 2024-59

Bu kitap, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'nin "100. Yılıımızda 100 Kitap" projesinde listelenmektedir.

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 77398

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 77398

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

ÖNSÖZ

Milletler, tarih boyunca ürettiği maddi ve manevi değerleri, yazıyla tespit edegelmişlerdir. Bu kazanımlarını nesilden nesle geliştirmişler ve bütün kültürel birikimleriyle medeniyetlerini inşa etmişlerdir. Geniş ve köklü İslam medeniyetinin miraslarından birisi de yazma eserler ve arşivlerdir. Bu toplumsal kültürel hafıza, sürekli akan nehir gibidir ve inkıtaı kabul etmez. Medeniyetin can damarı mahiyetindeki bu mirasta kesintilerin yaşanması, onu maddi ve manevi pek çok alanda geriletir. Türk İslam medeniyetine bu çerçevede bakıldığında onun muhteşem mirasının, şanına layık şekilde korunduğu söylenemez. Medeniyetimizin yaşadığı birçok kültürel, siyasi ve iktisadi fetret dönemlerine rağmen en önemli taşıyıcısı olan yazı mirasından bir kısmı, şükür ki günümüze ulaşabilmiştir. Devlet, millet ve bilhassa akademik camianın temel vazifelerden birisi, en değerli hazine olan bu kültürel mirası yeniden ihya ederek medeniyetimize taze kan olarak verebilmektir. Türkiye özelinde bahse konu tarihi milli hafızamız, genellikle yazma eser kütüphanelerinde korunmaktadır. Bu kültürel hazinenin müstesna mekânlardan birisi de kadim kültür şehri olan Kütahya'nın Vahid Paşa Yazma Eser Kütüphanesidir.

Elinizdeki mütevazı çalışma, anılan kütüphanede yer alan tefsir yazmalarını tanıtmaya tahsis edilmiştir ve yukarıda bahsedilen alanda küçük bir katkı sunmayı hedeflemiştir. Eserimiz, ilki müellifi bilinen ve ikincisi yazarı meçhul nüshalar şeklinde iki bölüm halinde ve ana hatlarıyla şu esaslar çerçevesinde hazırlanmıştır. İncelenen eserin metnindeki ve hâşiyesindeki şerh ve diğer kayıtlarda kendisine atıfta bulunulan şahıslar ve eserler, ayrı ve özel çalışmalar gerektirdiği için yalnızca ismi zikredilmiştir. Müellifi ve/veya müstensihi ve eserin adı nüshada açıkça belirtilenler zikredilmiş, ancak nüshada zikredilmediği halde kütüphane künyesinde verilen isimler aynen korunmuştur. Yazma eserlere dair temel kavramların açıklaması yapılmamış, buna ihtiyaç duyanlar için pratik yoldan faydalanabilecekleri kaynaklar dipnotta gösterilmiştir. Müellifler kronolojik olarak verilmiştir lakin mükerrer eserlerinin demirbaş numaraları, en küçükten en büyüğe doğru dizilmiştir. Bununla, nüshaların kütüphane kataloglarına ilk kayıtları esnasında birbiriyle irtibatlı olabileceği ihtimali gözetenmiştir. Kitap künyelerinde ve diğer kayıtlarda okuyamadığımız kelimelerin ve rakamların yerine ve bazen de sözü uzatmamak için “...” ve okuduğumuz halde tereddütte kaldığımız kelimelerin yanına “!” işareti konulmuştur. Eser isimlerinde *DİA* imlası esas alınmıştır.

Nüshalarda yer alan bütün detaylar, araştırmacıların işini kolaylaştırabilir ümidiyle ve rilmeye çalışılmıştır. Genelde vikâye yaprağına ve zahriyeye konulan konu ve başlık fihristi

verilirken yanına, dâhil olduğu nüshanın kaçınıcı sayfasında olduğu “/” işaretiinden sonra (Enfâl/63 *Enfâl sûresi bu nüshanın 63. sayfasındadır* manasında) rakamı verilmiştir. Tarafımızca eklenen bilgiler [paranteze] alınmıştır. Her müellifin eserinin kısa kütüphane bilgilerinin / künyelerinin sonunda o nüshanın içeriğinin özeti verilmiştir. Mesela [Nisâ/24-Enfâl/36] ibaresi, bu nüshanın Nisâ, sûresinin 24. âyetinden başlayıp Enfâl sûresinin 36. âyetine kadar tamamının tefsirini içerdiğini ifade etmektedir. Nüsha yalnızca bir âyetin tefsirini içeriyorsa, ait olduğu sûrenin isminden sonra “:” işareti ve [Bakara: 255] örneğindeki gibi o âyetin sûre içerisindeki sıra numarası verilerek gösterilmiştir. Arapça ifadeler bazen olduğu gibi Latinize edilmiş, bazen de Türkçesi verilmiştir. Nüshaların kütüphane künyesinde zikredilen müfessire aidiyeti, tefsirin matbu nüshasıyla karşılaştırılarak tarafımızdan da teyit edilmiştir. Ancak verilen künye bilgileriyle uyuşmayan nüshaların; müfessiri tespit edilenler (2325, 2488 demirbaşta kayıtlı nüsha misallerindeki gibi) ilgili yerine, edilemeyenler ise müellifi meçhul tefsirler kısmına alınmıştır. Künyesinde müellifi meçhul olarak kaydedilen nüshaların aidiyetinin tespitinde en yaygın; Semerkandî, Vâhidî, Begavî, Zemaşşerî, Beyzâvî, Nesefî, Ebüssüüd ve benzeri tefsirlerinin matbu nüshalarıyla tarafımızca karşılaştırılmış ve zikredilen tefsirlerden alıntılanmadığı neticesine varıldıktan sonra müellifi meçhul hüviyeti korunmuştur. ‘İsâmuddîn’in *Beyzâvî Hâşiyesi* örneğinde olduğu üzere, matbu nüshası olmayan veya bizim ulaşamadığımız nüshaları, bu kütüphanedeki (varsa) başka bir nüshasıyla teyit edilmiştir.

Çalışmamız, yalnızca bahse konu kütüphanedeki tefsir yazmalarını tanııtma merkezli yapıldığı için müellifin hayatı, eserleri, incelenen eserinin diğer nüshaları ve üzerinde yapılan akademik çalışmaları gibi hususlara istisnai durumlarda özlü temas edilmiştir. Zira bu nüshaların her birisinin, en azından bir makale hacminde tetkik edilmeyi hak ettiği düşünülmüştür. Bu tercihin bir diğer sebebi, anılan müelliflerin ve eserlerinin üzerinde yapılan çalışmalara ve nüshalarına İSAM, TDV İA, Ulusal Tez Merkezi, Yazmalar Portalı vb. elektronik taramalarla kolayca ulaşılabilme imkânıdır. Bu bilgilere zaruri ihtiyaç duyulduğunda, ulaşabilecek kaynaklara dipnotta atıfta bulunulmuştur. Dolayısıyla malumu ilam ederek okuyucuyu yormamak ve Vahîd Paşa Kütüphanesinde yer alan tefsir alanıyla alakalı yazma eserlerin fiziki ve muhteva özelliklerinin tanıtımını merkeze almak tercih edilmiştir.

Nüshada üç ve daha fazla sûre tefsiri mevcut ise bunlar grup sûre tefsirleri, bir veya iki sûre tefsirini içeriyorsa müstakil sûre tefsirleri kısmına alınmıştır. Keza kütüphanenin demirbaş numaraları, okuyucu ihtiyaç duyduğunda eserlerin orijinaline kolaylıkla ulaşabilmesi maksadıyla olduğu gibi yazılmış ve en küçükten en büyüğe doğru sıralanmıştır. Bu usulü takip etmenin maksatlarından birisi de nüshaların takımlarının ve/veya noksanlarının tespit edilmesine yardımcı olabileceği ihtimalidir. Dolayısıyla eserin/nüshanın yazılış kronolojisi

esas alınmamıştır. Nüshaların fiziki hali tarafımızca görülmemiş, bu hususa dair verilen mâlûmatlar, kütüphane vazifelilerinin kaydına¹ ve elektronik taramalarımıza dayandırılmıştır.

Çalışmamızda Vahid Paşa Kütüphanesinin vakıf ve temellük mühürleri, demirbaş kaşesi, şahsi mühürler ve temellük/istishâb kayıtları gibi tabirler sık tekrarlanmıştır. Bu tabirlerle neyin kastedildiğini ifade etmek üzere birer tanesinin resmi aşağıda konulmuştur. Onlardan Osmanlı Türkçesiyle yazılan vakıf ve kütüphane mühürlerinin ve Vahid Paşa'ya ait temellük kaydının ibaresi, kütüphane kurma amacını ve kitaba sahip olma bilincini yansıtmaya maksadıyla Latinize edilmiştir. Vakıf mührü: “*Bu kitabı talebelerin istifadesi için kütüphanenin hareminden çıkarılmamak kaydıyla Kütahya şehrinde vakfettim. Ben fakir kul Muhammed Emîn Vahid sabık reîsü'l-küttâb Allah onu ve ebeveyninin geçmiş ve gelecek günahlarını affetsin 1226.*” Kütüphane mührü: “*Kütâhiyye, Vahid Efendî Kütüphanesi (daireye alınmış ay yıldız arasında) târih-i te'sîsi/1227.*” Temellük kaydı “*Bu kitaba sahip olmakla şereflenen fakir es-Seyyid Muhammed Vahid, Allah onu affetsin.*” sözlerini taşımaktadır.

1. Vahid Paşa'nın vakıf mührü

2. Ktp. demirbaş kaşesi

3. Ktp. Mühürleri

4. Şahsi mühürler ve temellük kaydı

Bu mütevazı çalışmamızı tamamlamayı nasip eden Yüce Rabbime nihayetsiz hamd, Peygamberimize, değerli ailesine ve ashabına salât ü selam ederim. Cenâb-ı Allah'ımdan, eserlerini incelediğim müfessirlerimizi merhametiyle yarlıgamasını, hocalarımı, şahsımı ve talebelerimi hayırla anılanlar arasına katmasını niyaz ederim. Çalışmamı okuyarak imla düzeltmelerini sağlayan kıymetli dostum Dr. M. Emin Yağcı'ya ve kitabın kisve-i tab'a bürünmesinde emeği geçen bütün hak ve emek sahiplerine şükranlarımı sunarım.

İlhami GÜNAY

Kütahya 05.06.2024

¹ Bu husustaki mâlûmatları paylaşan ve her türlü yardımı esirgemeyen kütüphanenin halef selef değerli müdürleri Sayın Musa Öncel ve Mevlüt Çetin beylere şükranlarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	III
KISALTMALAR	XI
GİRİŞ.....	1

BÖLÜM

MÜELLİFİ BİLİNEREN TEFSİRLER

1.1. Ebû Ca'fer en-Nehhâs (ö. 338/950), İ' râbü'l- <i>Qur'</i> ân.....	5
1.2. Ebü'l-Leyş es-Semerkindî (ö. 373/983), Tefsîru Ebi'l-Leyş es-Semerkindî	7
1.3. Ebû Abdîrrahmân es-Sülemî (ö. 412/1021), <i>Haķâ' iķu't</i> -tefsîr	28
1.4. Ebû İshâk en-Nisâbûrî (ö. 427/1035), el-Keşf ve'l-beyân 'an tefsîri'l- <i>Qur'</i> ân	32
1.5. Ebü'l-Hasen el-Vâhidî (ö. 468/1076), el-Vasîf fi tefsîri'l- <i>Qur'</i> âni'l-mecîd.....	34
1.6. Ebû Muhammed el-Hüseyn el-Begavî (ö. 516/1122), Me'âlimü't-tenzîl	40
1.7. Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer ez-Zemaķşerî (ö. 538/1144), el-Keşşâf	52
1.7. Keşşâf Üzerine Yazılmış Hâşiyeler	61
1.7.1. Sa'düddîn et-Teftâzânî (ö. 792/1390), Hâşiye 'ale'l-Keşşâf (Şerḥu'l-Keşşâf)	61
1.7.2. Ebû Abdillâh Muhammed er-Râzî et-Tahtânî (ö. 766/1365), Şerḥu'l-Keşşâf [Fâtiha-Tâhâ]	64
1.7.3. Seyyid Şerîf el-Cürcânî (ö. 816/1413), Hâşiye 'ale'l-Keşşâf.....	65
1.7.4. İbnü'l-Müneyyir (ö. 683/1284), el-İntişâf fimâ teḍammenehü'l-Keşşâf.....	67
1.8. Fahrüddîn er-Râzî (ö. 606/1210), Mefâtihü'l-ğayb	69
1.9. Nâsirüddîn el-Beyzâvî (ö. 685/1286), Envârü't-tenzîl ve esrârü't-te'vîl	75

1.9. Beyzâvî Üzerine Yazılan Hâşiyeler.....	131
1.9.1. Sa'dî Çelebî, (ö. 945/1539), Hâşiye 'alâ Tefsîri'l-Beyzâvî	131
1.9.2. Sinâneddin el Amasyevî, el-Muhaşşî, (ö. 986/1578), Hâşiye 'alâ Tefsîri'l-Beyzâvî	134
1.9.3. Şeyhzâde, Muhyiddin el-Kocevî, (ö. 950/1543), Hâşiye 'alâ Envâri't-tenzîl	136
1.9.4. İsamüddîn Arabşâh (ö. 945/1538), Hâşiye 'alâ Cüz'i 'Amme min tefsîri'l-Beyzâvî	146
1.9.5. Molla Hüsrev (ö. 885-1480), Hâşiye 'alâ Envâri't-tenzîl li'l-Beyzâvî.....	153
1.9.6. Ahîzâde el-Aydinî, (ö. 1043/1634), Risâle müteallika li Tefsîri'l-Kâdî el-Beyzâvî	154
1.9.7. Şihâbüddîn el-Hafâcî (ö. 1069/1659), 'Înâyetü'l-Ķâdî ve kifâyetü'r-Râzî.....	156
1.9.8. Molla Hüseyin el-Halhâli, (ö. 1015/1606), Hâşiyetu Halhâli ale'l-Ķâdî	160
1.9.9. Muhammed b. Mûsâ el-Bosnevî (ö. 1046/1636-37), Hâşiye 'alâ Envâri't-tenzîl	162
1.9.10. Abdülhalîm Hibri, el-Kütâhi (ö. 1055/1645), Hâşiye 'ale'l-Beyzâvî.....	164
1.9.11. Cemâleddin el-Karamânî (ö. 933/1526), Hâşiye 'alâ Envâri't-tenzîl	165
1.9.12. Şemsüddîn el-Kevâkibi (ö. 1096/1685), Hâşiye 'alâ Hâşiyeti'l-'İşâm.....	167
1.10. Ebû'l-Abbâs el-Kevâşî el-Mevsilî (ö. 680/1281), et-Telhîs fî tefsîri'l-Ķur'ânî'l-'azîm	169
1.11. Ebû Muhammed ed-Dimyâtî (ö. 705/1306), el-Metcerü'r-râbih	171
1.12. Ebû'l-Berekât en-Nesefî (ö. 710/1310), Medârikü't-tenzîl.....	173
1.13. İshak b. Ali b. Hasen, Hülâşatü't-tefâsîr	176
1.14. İbnü'l-Bârîzî (ö. 738/1338), Ravzâtü cennâti'l-muhibbîn fî tenzîli'l-'ulûmi'l- Kitâbi'l-mübîn	178
1.15. ? Nizâmüddîn en-Nisâbûrî (ö. 730/1329 [?]), Ķarâ'ibü'l-Ķur'ân ve regâ'ibü'l- furkân	180
1.16. Ebû'l-Hasen el-Hâzin el-Bağdâdî (ö. 741/1341), Lübâbü't-te'vîl.....	183
1.18. Mustafâ b. Aydoğmuş Karamânî (ö. 809/1406), Tefsir-u cüz-i Amme.....	189
1.19. Ebû't-Tâhir el-Firûzâbâdî (ö. 817/1415), Tenvîrü'l-miĶbâs (miĶyâs) min Tefsîri İbn 'Abbâs.....	191

1.20. Şehâbeddin Sivâsî (ö. 860/1456), ‘Uyûnü’t-tefâsîr	193
1.20. Alâeddin es-Semerkandî el-Karamânî (ö. 860/1456), Bahrû’l-‘ulûm	198
1.21. Celâlüddîn el-Mahallî (ö. 864/1459) ve es-Süyûtî (ö. 911/1505), Tefsîrû’l- Celâleyn.....	200
1.22. Mevlânâ el-Kâşifî (ö. 910/1504), Mevâhib-i ‘Aliyye (Tefsîr-i Hüseyinî)	204
1.23. Ebû’l-Hasen es-Sıddîkî (ö. 952/1545), Teshîlü’s-sebîl	208
1.24. Ebû’l-Yümn el-Uleymî (ö.928/1522), Fetḥu’r-raḥmân fi tefsîri’l-Ḳur’ân	212
1.25. Ebüssuûd el-İmâdî, (ö. 982/1574), İrşâdü’l-‘aklî’s-selîm	215
1.26. Şeyh Ahmed b. Ali Babatâğî [Batâğî ö. 1144/1731’den sonra], Hülâsatü’t-tefâsîr.....	221
1.27. Ebû Saîd [Ahmed b. Muhammed el-Hanefî] el-Hâdimî! (ö. 1176/1762), Tefsîrû’l- Hanefî.....	223
1.28. Nâsirüddin et-Tokâdî (ö. 972/1565’den önce) Kitâb-u fusûli’l-mufassal.....	227
1.2. Müellifi Bilinen Sûre Tefsirleri	230
1.2.1. el-Merzifonî, Muhammed b. Mustafa (ö. ?/?), Bahru’l-hakâik.....	230
1.2.2. Kemalpaşazâde (ö. 940/1534), Risâle fi tefsîri sûreti’l-Mülk	232
1.2.3. İbn-i Sînâ (ö. 428/1037), Tefsîru sûreti’l-İhlâş, Felâk, Nâs.....	235
1.3. Müellifi Bilinen Âyet Tefsirleri.....	236
1.3.1. Okçuzâde Mehmed Paşa (ö.1039/1629), en-Nazmü’l-mübîn fi âyâtî’l- erbaîn.....	236
1.3.2. Minkârîzâde Alâ’î[yeli] (ö. 1088/1677), Risâle fi tefsir-i evvel-i Sûret-i Yûnus	238
1.3.3. Ebû’l-Abbas el-Hamevî (ö.1098/1687), fi tefsiri “İnne evvele beytin vudîa li’ n-nâs”	241
1.3.4. Şeyh Ahmed en-Nefrâvî (ö. 1126/1714?), Risâle şerh-u Besmeleti’ş-şerîf.....	243
1.3.5. Muhammed b. Ahmed [?] Yegânî (ö. ?/?), Risâletü’l-Fâtîha.....	245
1.3.6. Ebüssuûd Tefsirinin Mukaddimesi Şerhi	246

2. BÖLÜM

MÜELLİFİ MEÇHUL TEFSİRLER

2.1. Tam, Cüz ve Grup Sûre Sûre ve Âyet Grupları Tefsirleri.....	249
2.1.1. Meçhul, [14-15. Y.y.], Cevâhirü'l-esdâf	249
2.1.2. A'râf-İsrâ Arası Sûrelerin Tefsiri.....	254
2.1.3. Yûsuf-Hac Arası Sûrelerin Tefsiri.....	255
2.1.4. Tefsir-i Mülk-Leyl Arası Sûreler.....	256
2.1.5. Hâkka/20-Fecr/6. âyet Arası Sûrelerin Tefsiri	258
2.2. Sûre Tefsirleri.....	260
2.2.1. Fâtiha Sûresi Tam Tefsiri	260
2.2.2. Fâtiha-Bakara Sûresi Tefsiri	264
2.2.3. Furkân Sûresi	266
2.2.4. [Hâşiyet-u sûreti'l-Kamer ale'l-Beyzâvî].....	268
2.2.5. Kadr Sûresi Tefsiri.....	269
2.3. Grup ve Münferit Âyet Tefsirleri.....	272
2.3.1. Ta'rîfu ve Tefsîru Besmele ve Hamdele ve Salve.....	272
2.3.2. Âl-i İmrân sûresinin bazı âyetlerinin tefsiri	273
2.3.3. ? Risâletü'l ma'mule fî tefsir-i kavlihî Te'âlâ: "يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُ وَمَا لَا نَبْفَعُهُ"	275
2.3.4. Meçhul, Risâletü'l-ma'mule fî tefsiri kavlihî Te'âlâ Furkân 25/45: "أَلَمْ تَر إِلَى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ"	276
2.3.5. Meçhul, Risâle muteallika bi mecâlî'l-medîde min tefsiri'l-Kâdî el-Beyzâvî.....	277
2.3.6. Muhtelif Sûrelerin Bazı Âyetlerinin Tefsiri.....	279
Sonuç	283
Kaynakça.....	285
Dizin.....	297

KISALTMALAR

Age./Agm.	Adı geçen eser/Adı geçen makale
AÜE/İFD	Ankara Ün. Edebiyat/İlahiyat Fakültesi Dergisi
B./Bkz.	İbn/ Bakınız
C.	Cild
ÇUIFD	Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
DEÜİFD	Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
Dr. Dğr.	Doktora/Diğerleri
DİA/DİB	Diyanet İslam Ansiklopedisi/İşleri Başkanlığı
DİBKBY	DİB Kütüphanesi Yazmalar Bölümü
DİBY	Diyanet İşleri Yayınları
Hk./Hk.	Hakkında/Halk Kütüphanesi
Ktp.	Kütüphane
MEB/Y	Milli Eğitim (Basımevi) Bakanlığı/Yayınları
Mm	Milimetre
Nr.	Numara
OMÜİFD	19 Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
S./s.	Sayı/sayfa
Sad./SK.	Sadeleştiren/Süleymaniye Kütüphanesi
Sav.	Sallallahü aleyhi ve sellem
SÜ/SBE	Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
T.y.	Tarihsiz
TDV/Y/DİA	Türkiye Diyanet Vakfı/Yayınları/Diyanet İslam Ansiklopedisi
Ter./Terc.	Tertip/ Tercüme Eden

Thk.	Tahkik eden
TTKB	Türk Tarih Kurumu Basımevi
Ün./UÜİFD	Üniversite/Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
Vb/Vd/Vr.	Ve benzeri/Ve devamı/Varak (Yaprak)
VGM	Vakıflar Genel Müdürlüğü
Vy.	Vikâye/koruma yaprağı
Yay./Y.y.	Yayınevi-Yayınları/Yayın yeri yok-Yazarı yok
YL/Yk.	Yüksek Lisans/Yaprak